

«ПОЛІТИЧНИЙ ПЛЮРАЛІЗМ» В УКРАЇНІ : СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Горбуля Г.

(Національний авіаційний університет)

Політичні партії посідають особливе місце і відіграють значну роль у суспільно-політичному житті, суттєво впливають на формування та діяльність органів державної влади, на економіку, соціальні процеси, суспільні відносини між громадянами.

Тема розвитку партійної системи в Україні особливо актуальна на сучасному етапі, оскільки відомо, що становлення багатопартійної системи, розміщення партій та різні конфігурації їх об'єднань будучи одним із критеріїв розвиненої політичної системи суспільства та її атрибутів, існують лише в демократичних країнах з належним правовим регулюванням та наявністю громадянського суспільства.

В Україні на сучасному етапі її розвитку спостерігаються як намагання до консолідації наявних партійно-політичних сил з метою створення дієздатної партійної системи, так і деструктивні процеси, характерні перехідним суспільствам.

У зв'язку з цим процес трансформації партійної системи України від однопартійної моделі до плюралістичної за роки незалежності набуває особливої актуальності. Саме тому доцільним і особливо актуальним видається дослідження проблем функціонування політичних партій України на засадах політичного плюралізму, за якого соціальні групи мають можливість висловлювати власні позиції через своїх представників у політичних і громадських організаціях.

Дослідженням даного питання займалися такі вчені як О.Ю.Бойко, Д.Арабаджиєв, С.Бабій, А.Бутенко, А.Кормич, А.Пахарєв, В.Черепанов, Ю.Ясенчук, В.Базів, О.Бандурка, В.Греченко, А.Білоус, І.Калмакан, О.Бриндак, В.Журавський, В.Кремень, І.Кресіна, І.Музика, М.Михальченко, В.Олійник, Є.Перекуда, А.Романюк, Ф.Рудич, А.Слюсаренко, М.Томенко, В.Ткаченко, В.Якушико, В.Яблонський.

Метою даної статті є аналіз особливостей діяльності політичних партій в Україні на засадах плюралізму.

Реалізація поставленої мети дослідження зумовила необхідність розв'язання таких завдань:

- визначити поняття «плюралізм» та охарактеризувати його як явище в Україні;
- визначити особливості й фактори, що впливали на процес становлення багатопартійності в українському суспільстві;
- проаналізувати проблеми політичного плюралізму в Україні;
- на основі отриманих результатів зробити висновки.

Об'єктом дослідження є багатопартійна система України та її проблеми на сучасному етапі.

Предметом дослідження є проблеми існування та взаємодії політичних партій в Україні.

Слід зауважити, що дослідження проблеми виникнення плюралізму розпочато провідним французьким ідеологом другої половини XVI століття Жаном Боденом.

Він вважав, що лише одна людина, лише одна індивідуальна особистість здатна бути суверенною й усі плюралістичні форми суверенів зводяться фактично до індивідуальних суверенів. Такий підхід зачіпає досліджувані проблеми плюралізму, а також різні форми державного устрою та правління.

Далі можна згадати П'єра Бейля, котрий обстоює питання рівноправ'я віросповідань і виступає за узаконення «невірних» релігій поруч з «правильною», що засвідчує певний крок до релігійного плюралізму.

Вартий уваги ще один представник доби Просвітництва – Дені Дідро. Згідно з його поглядами, розумне управління уможливується лише в тих державах, де не на словах, а на ділі існує свобода слова та свобода совісті, де кожен громадянин має право вільно

мислити й висловлювати свої думки. Порушення цього права спричиняє негативні наслідки для будь-якої країни й будь-якого народу.

Дідро засуджує форми одноособового правління, що існували в Європі у XVIII столітті: «Право заперечувати в людському суспільстві є правом природнім, невід'ємним і священним. Правителі повинні вміти вислуховувати та зважати на критичні судження про свою діяльність. Необхідно привчати громадян користуватися своїми священними правами. Треба рахуватися в справі управління з громадською думкою» [2].

Плюралізм, на думку іншого французького мислителя цієї епохи Вольтера, не існує без свободи думки та слова – незаперечних рис розумного і справедливого суспільства.

Сучасні науковці до найбільш ранніх класичних теорій політичного плюралізму відносять праці Алексиса де Токвіля, французького соціолога-компаративіста.

Демократичне правління, за А. Токвілем, можливе за умови свободи асоціацій, а «...об'єднання виникають тоді, коли декілька індивідуумів публічно заявляють про свою підтримку тієї чи іншої доктрини, визнаючи її як основну й беруть на себе обов'язок відстоювати її. Право на об'єднання, таким чином, майже зливається зі свободою друкованого слова, проте об'єднання має більшу силу, ніж преса...».

Характеризуючи плюралізм демократичного режиму, Токвіль пише, що «суверенність» народу і «свобода друку в повному обсязі співвідносяться одне з одним»: «...Демократія і свобода друку народились водночас, після тисячоліття абсолютної політичної влади. Не існує плюралізму без вільної інформації, не буває вільної інформації без плюралістичної демократії. Демократія робить ставку на те, що народ є досить освіченим для того, щоб обирати своїх керівників. Він може реалізувати своє право вибору в умовах плюралізму думок і розповсюдження інформації...».

У XIX столітті, продовжуючи досліджувати феномен плюралізму, мислителі почали звертати увагу на проблему суспільного консенсусу. Розвиваючи ідеї Жана Бодена, французький соціолог Еміль Дюркгейм зазначає, що лише консенсус індивідів може забезпечити суспільне співіснування: «...Рівність у зовнішніх умовах боротьби необхідна не лише для того, щоб прив'язати кожного індивіда до його функції, а й ще для того, щоб зв'язувати функції між собою».

Конституція України у ст.34 проголошує : «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, а також у ст.15 – «суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної багатоманітності», отже на сьогодні варто говорити про чисельну кількість політичних партій в Україні та про те, що політичний плюралізм дійсно має місце в українському суспільстві, яке поступово зникає до цього явища, багатоманітності підходів до розв'язання нагальних політичних проблем, відкритого висловлення свого ставлення до політичних інститутів.

Стає нормою позитивне настановлення на засвоєння світового досвіду, зростає почуття включення України до світового політичного процесу, але разом з тим існує і безліч проблем, що нівелюють поняття «політичний плюралізм» в Україні.

Але не дивлячись на чисельність та широту політичного спектру, партії України не є центрами, де акумулюється потенціал суспільства, не є справжнім елементом системи влади. Жодна з них не має достатнього впливу у загальнонаціональному вимірі. Перехід тоталітарної однопартійності до цивілізованої багатопартійності в Україні відбувається через "дрібнопартійність".

Серйозною перешкодою на шляху до багатопартійності є відсутність в суспільстві консенсусу з приводу базових цінностей, ідеалів і цілей суспільного розвитку. Нормальне функціонування багатопартійності можливе лише на базі визнання і підтримки таких цінностей основними силами суспільства.

Література:

1. Бойко О.Ю. Особливості трансформації партійної системи України за роки незалежності// Автореф. дис.. канд. політ. наук. – Чернів.нац.ун-т ім..Ю.Федьковича. – Чернівці. – 20 с.
2. Дидро Д. Сочинения. – М., 1965. – Т. VII. – С. 204.